

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Hvmanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthvmæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Qvæstio XVI. De Consequentibus vnionem, quantum ad ea, quæ
conueniunt Christo secundùm esse, & fieri. In duodecim Articulos diuisa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

rius. Potuisset enim se sine timore, morti offerre. Sed nostrâ causâ hûc affectû assumere voluit; quia ad nostram ædificationem & satisfactionem pertinebat. Ad Tertium, Non est de ratione timoris, vt sit incerti mali; sicut nec de ratione spei, vt sit incerti boni: vt patet in animabus purgatorij; satis est vt malum apprehendatur tamquam futurum & imminens. Si tamen apprehendatur certò futurum, non nascetur timor efficax, qui molitur euasionem, sed inefficax per modum velleitatis, & simplicis fugæ, seu abhorritiois. Quomodo is qui iam est moriturus, desiderat vitam & timet mortem. Est enim contractio quædam seu fuga appetitûs à malo abhorrentis. Hinc etiam nascitur quædam tristitia; malum enim certò imminens, reputatur quodammodo præfens. Vnde hic timor est fundamentum cuiusdam tristitiæ; non enim est idem quod tristitia. Vnde quod D. Thomas ex Aristotele ait, Apprehensionem mali certò futuri, non inducere timorem; intellige de timore efficaci, qui molitur euasionem.

In quo cõ-
stitat ratio
timoris.

ARTICVLVS VIII.

Utrum in Christo fuerit Ad-
miratio?

R Espondetur Affirmatiuè. Et Patet Matthæi 8. v. 10. *Audiens Iesus fidem Centurionis, miratus est.* Quæ verba propriè intelligi possunt. Ratio est; Quia eius cognitioni poterat aliquid offerri, quod esset ei magnum & insolens: atqui hoc est obiectum admirationis.

22
Admiratio

Vnde nas-
catur.

Notandum est; *Admirationem* propriè videri esse actum intellectus, quo quis iudicat rem aliquâ superare suam opinionem, vel apprehensionem; vel esse insolitam respectu suæ experientiæ. Idem enim videtur esse, dicere: *admiror* hanc rem. Et dicere: hæc res est mihi valdè insolens; scilicet respectu meæ experientiæ & scientiæ. Hinc nascitur amor inhærendi rei per cognitionem, vel etiam vterius perscrutandi; nisi sit incomprehensibilis: tunc enim nascitur fuga curiose scrutationis. Signum huius est, quia possumus admirari sine vlllo timore aut fugæ appetitûs: ergo admiratio non est timor. Sed nec potest alius actus appetitûs assignari, qui necessariò sit in admirante,

præter amorem contemplationis illius rei; qui tamen Amor non est ipsa admiratio; Nam admiratio pperit amorem Sapientiæ; vt ait Aristot. in Metaphysicis. Deinde; hic amor non est semper necessarius; vt cum admiramur perfidiam aut malitiam alicuius hominis. Est igitur *Admiratio* actus intellectûs. Nec obstat quòd D. Thomas 1. 2. q. 41. art. 4. admirationem faciat speciem timoris; quia admiratio interdum accipitur pro suo effectu, qui aliquando est quidam timor; nempe fuga scrutandi id, quod est inscrutabile. Miratus itaque est Christus fidem Centurionis, quia etsi ipse cognitioni infusè non esset noua, tamen ipse experientiæ insolens & noua erat tanta fides, cum tantam in Israël non esset expertus. Sicut Astrologus videns Eclipsim, quam antea numquam expertus erat, miratur; quamuis ratione eam antea nouerit.

Quomodo
Christus
sit admira-
tus fidem
centurio-
nis.

ARTICVLVS IX.

Utrum in Christo fuerit Ira?

R Espondetur affirmatiuè. Marci 3. v. 5. *Circumspiciens eos cum ira.* Ratio est; Quia fuit in ipso appetitus repellendæ iniuriæ, sibi & Patri illatæ. Vnde etiam poterat sanguis & spiritus cõcitari circa cor. Atqui hoc est ira. Vide D. Tho.

ARTICVLVS X.

Utrum Christus simul fuerit Via-
tor & Comprehensor?

R Espondetur affirmatiuè. Notandû est Christum ab initio conceptionis fuisse Comprehensorem, seu vidisse diuinam essentiam; vt ostensum est suprâ q. 9. a. 2. & q. 10. Quòd autem simul fuerit Viator; Patet Primò, Quia secundum corpus non erat beatus, nec etiam secundum omnes animæ potentias; sed adhuc tendebat ad beatitudinem, quod est viatorum. Secundò; Quia & corpore & animo erat passibilis. Tertiò; Quia sibi & alijs poterat mereri. Sibi, gloriam corporis, & nominis exaltationem: alijs, gloriam animi & corporis. Atqui mereri est proprium munus viatoris.

24
Viator.

Q V Æ S T I O X V I.

De consequentibus vnionem quantum ad ea quæ conueniunt Christo secundum esse & fieri.

In Duodecim Articulos diuisa.

ARTICVLVS I. & II.

Utrum hæc sit vera: Deus est homo?
& Homo est Deus?

R Espondetur; ytraque est vera. Patet ex omnibus ijs, quibus suprâ q. 2. a. 2. & alibi, probatum

2

I
Communi-
catis idio-
matum.

A Gitur hæc quæstione de communicatione Idiomatum, quâ proprietates Dei, tribuuntur homini; & proprietates hominis, tribuuntur Deo. Cuius communicationis tota ratio est, quòd vna eademque persona verè & propriè sit Deus & homo.

batum est eundem esse Deum & hominem. Cū enim Christus sit verus Deus, & verus homo; etiam oportet, vt Deus sit verus homo; & homo sit verus Deus.

Ratio prioris est; Quia persona Filij Dei, est suppositum seu hypostasis humanae naturae. Ergo persona Filij Dei verè & propriè dicitur homo. (Nam de quolibet supposito naturae, propriè predicatur nomen significans illam naturam in concreto; vt homo, de Petro & Paulo.) Ergo Deus verè & propriè dicitur homo. Patet hæc secunda consequentia; Quia nomen *Deus*, propriè potest supponere pro quauis personâ diuinâ.

Ratio posterioris est; Quia homo potest supponere pro quauis hypostasi naturae humanae; ergo pro personâ Filij Dei; ergo sicut Filius Dei propriè dicitur Deus; ita hic homo, propriè dicitur Deus.

DVBIVM I.

Verum Deus, in hac propositione: Deus est homo, sumatur de finitè pro personâ Verbi, an indeterminatè pro quauis personâ diuinâ?

Respondeo, Si spectes vim & propriam significationem, accipitur indeterminatè; Nam esset vera etiam si Pater vel Spiritus sanctus esset homo. Si tamen communem vsum spectemus, sic accipitur determinatè pro *Verbo*: vt docet hic D. Tho. Nam Christiani solènt intelligere *Verbum*.

Dices; hæc, *Deus non est homo*, est falsa. Et tamen vera, si *Deus*, acciperetur indeterminatè; quia Pater non est homo. Respondeo, *Deus*, in propositione negatiuâ, accipitur pro omnibus personis; nam significat rem indiuiduam, de quâ negatio absolutè tollit attributum.

DVBIVM II.

Verum homo dicatur vniuocè de Deo & de Paulo?

Omissis sententijs, quæ verbis potius quam re discrepant. Respondeo, dici vniuocè. Ratio est; quia secundum eandem rationem Christus dicitur homo, quâ Paulus: eiusdem enim rationis & speciei est natura humana in nobis, & in Christo; vt fides docet. Neque verum est, quod homo significet etiam subsistentiam: quia tantum significat naturam humanam cum aptitudine ad subsistendum, idque indeterminatè siue hæc siue illâ subsistentiâ.

Dices; Homo dicitur de Paulo per se, & formaliter considerato, non item de Deo: Deus enim vt *Deus* non includit esse hominem: ergo non vniuocè. Respondeo; Inde tantum sequi modum attributionis diuersum esse, & non vniuocum: ipsum tamen attributum est vniuocum, & vniuocè predicatur; quia secundum eandem rationem predicatur, licet illa eadem ratio diuerso modo conueniat: sicut album dicitur vniuocè de hoc albo, & de Petro.

DVBIVM III.

Verum hæc locutio sit propria: Deus est homo?

Respondeo; Esse propriam: & patet ex ratione allata. Et Confirmatur; Quia si impro-

priè Deus esset homo, potius dicendus esset non homo, quam homo. Et beata Virgo propriè non esset *Deipara*: quod est contra Concilia & Patres citatos q. 2. a. 2. dub. vnicō.

Aduerte tamen, Durandum in 3. dist. 4. q. 2. admittere quidem hanc esse veram & propriam locutionem; non tamen esse tam propriam, quam hæc: *Paulus est homo*. De quo non existimo magis contendendum; modo fateamur nullam esse impropriam in hac; *Deus est homo*. Nam ad proprietatem orationis sufficit, vt seruata propriâ significatione terminorum, secundum vsitatum loquendi modum, attributum verè conueniat subiecto: quod fit in proposito.

Dices; Deus propriè est humanatus: ergo non dicitur propriè homo: nam eadem natura non potest propriè de eodem dici denominatiuè & substantialiter. Respondeo Negando Consequentiam: dicitur enim *humanatus*, non ab *humanitate* nudè; sed ab vnione seu assumptione humanitatis, quasi humanitate indutus. Dicitur autem *homo* immediatè ab *humanitate*: vnde non est omninò idem abstractum. Adde; Esse singulare in hoc mysterio, vt idem possit dici denominatiuè & substantialiter: quia hypostasis diuina alienam naturam sibi substantialiter atrinxit.

DVBIVM IV.

Verum hæc propositio (Deus est homo) sit in materia contingenti, an necessaria?

Bonauentura, Scotus, Durandus & Gabriel in 3. d. 7. dicunt esse contingentem. D. Tho. autem a. 2. dicit esse in materia necessaria & naturali. Vtrumque verum est. Si enim *Deus* secundum sua intrinseca consideretur, sic hæc propositio *Deus est homo*, est contingens: Nam Verbum liberè assumpsit humanam naturam, & nullâ naturali necessitate in ea subsistit. Item, subiectum non est de ratione attributi, nec contrâ; quod tamen ad propositionem necessariam vel naturalem requiritur.

Si autem *Deus* consideretur vt subsistit in naturâ humanâ, tamquam quiddam compositum ex naturâ humanâ & personâ diuinâ, quod significatur nomine *Christi*; sic est necessaria, & in materia naturali: Nam est predicatio speciei de suo indiuiduo.

Prior sensus est magis proprius, si vocis *Deus*, significationem & naturalem suppositionem spectes. Si autem vsum huius propositionis, sic alter sensus est magis vsitatus: cum enim dicimus Deum esse hominem, per *Deum*, intelligimus Christum, qui compositus est ex natura humana & persona diuina: & sic intelligendus est D. Th.

Hinc etiam patet, An hæc sit propositio *per se*, an *per accidens*. Est enim propositio *per se vera*; Si *Deus* accipitur pro Christo. Si autem *Deus*, accipitur secundum se; sic logicè quidem loquendo *per accidens est vera*. Physicè tamen est *per se*: Nam est vnio non accidentaria, sed substantialis, ex qua resultat ens *per se* vnum. Quare non est absolutè dicendū, quod homo dicatur accidentaliter de Deo; aut quod Deus accidentaliter sit homo.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus possit dici,
Homo Dominicus?

Respondetur negatiuē: Et probatur ex D. Augustino qui lib. 1. Retract. cap. 19. hunc modum loquendi retractat, quem vsurpauerat lib. 83. quæst. quæst. 36. Ratio est; Quia Christus est Dominus per essentiam: Dominicus autem potius significat aliquid pertinens ad Dominum; ac proinde quid à Domino distinctum: vt corpus dominicum, passio dominica, voluntas dominica &c. Simili modo non rectè diceretur homo Deificatus, cum sit homo Deus.

Aduerte tamen; Si homo accipiatur pro natura humana, rectè dici in Christo esse hominem dominicum, hominem Deificatum. Sic enim loquuntur Patres: Sophronius in VI. Synodo act. 11. expressè dicit hominem in Christo Deificatum; id est, humanam naturā præscindendo à persona. Athanasius in expositione fidei: Dominicus, inquit, homo, quem ad salutem nostram exhibuit, conditus est vt esset initium viarum Domini. Et infra: Via est ipse Dominus homo: vbi vtroque modo loquendi vitur.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ea qua conueniunt Filio hominis, possint predicari de Filio Dei: & contra?

Respondetur affirmatiuē: estque fide tenendum contra Nestorium, qui ea qua conueniebant Filio hominis, non volebat tribui Filio Dei, nisi metaphoricè: & ea qua conueniebant Filio Dei, nõ volebat tribui Filio hominis, quia existimabat esse duas personas distinctas. Vtraque tamen tribuebat Christo; quia nomen Christi ipsi significabat duas personas; scilicet Filium Dei, & Filium hominis. Verum hic error fatis refutatus est supra quæst. 2. art. 2.

Notandum est; Ex hoc Articulo colligi duas Regulas, quibus tota hæc res explicatur.

1. Regula. Prior Regula: Quidquid dicitur de Filio Dei personaliter vel essentialiter, dicitur etiam de homine, & de Christo: vt, esse Filium Patris æterni, esse vnigenitum ex Patris substantia, Verbum Patris, Characterem hypostaseos paternæ, principium Spiritus sancti. Item esse immensum, immortalē, creatorem, rectorem & sustentatorem omnium, &c. Hæc regula est fide tenenda. Patet ex locutionibus Scripturæ. D. Iudas in epistola, v. 5. Iesus populum de terra Egypti saluans. Ioan. 8. v. 58. Antequam Abraham sciret, ego sum. Item ex Concilijs, & omnibus ijs quibus supra qu. 2. art. 1. & alibi ostensum est hunc hominem esse verè & propriè Deum. Ratio est; Quia in propositione simplici-ter & propriè vera; quidquid dicitur propriè de attributo, dicitur etiam de subiecto. Sed hæc propositio est propriè vera: Iste homo est Filius Dei & Deus: ergo quidquid dicitur de Filio Dei, dicitur de hoc homine.

Dices: Ergo hæc propositio est vera: Iste homo est immortalis & incorporeus, ac proinde con-

trariā dicuntur de eodem, vel etiam contradictoria: nam idem homo est mortalis & corporeus. Respondeo, Tales locutiones sapè in Patribus & Concilijs reperiuntur: vt Chalcedonenfi act. 1. & in VI. Synodo act. 11. Vnde concedo esse propriè veras. Sed aduerte, Illa attributa, non negatiuè aut priuatiuè accipienda esse; v. g. vt immortalis, sit idem, quod non mortalis; sed vt significant positiuam proprietatem Dei; à qua ipse dicitur immortalis &c. hoc modo, esse corporeū & incorporeum, mortalem & immortalem, non sunt contradictoria; sed significant diuersas proprietates positiuas, conuenientes eidem personæ per diuersas naturas: vnde nihil obstat quod videantur esse contrariæ. Si autem accipiantur vt significant negationes, tunc illæ propositiones sunt falsæ; quia negatio totum destruit: vnde significaretur Christum nullo modo esse corporeum. Quare D. Thomas a. 8. ad 2. dicit non esse ita loquendum sine expositione vel limitatione: v. g. Christus est immortalis, incorporeus, secundum naturam diuinam. Quamuis hoc non ita scrupulosè à Patribus obseruetur.

2. Regula. Quidquid dicitur de homine essentialiter vel necessario, & quidquid dicitur de hoc homine, etiam accidentariè, dicitur quoque de Filio Dei & Deo. Vt, constare anima & carne; habere intellectum, voluntatem, appetitum sensituum. Item nasci, flere, crescere, subditum esse, elurire, sitire, fatigari, turbari, tristari, admirari, timere, pati, crucifigi, mori, resurgere &c. Est etiam fide tenenda. Vt patet ex dictis supra qu. 2. art. 2. Sic Act. 20. v. 28. dicitur Deus acquisuisse Ecclesiam sanguine suo, & prioris ad Cor. 2. v. 8. Dominus gloria dicitur crucifixus. Ratio est, Quia Deus est propriè homo: ergo quidquid dicitur de homine necessario, vel etiam de hoc homine quamuis accidentariè, dicitur absolute de Deo.

ARTICVLVS V.

Vtrum ea qua conueniunt Filio hominis, possint predicari de natura diuina: & qua conueniunt Filio Dei, de natura humana?

Respondetur negatiuē: Quia id quod est proprium alicui rei, non potest dici de alio, nisi hoc, illi rei identificetur. Atqui natura diuina non identificatur Filio hominis, qua homo est nec natura humana Filio Dei. Ergo quæ de Filio hominis dicuntur (vt esse passum, mortuum, sepultum) non possunt dici de natura diuina. Et quæ dicuntur de natura humana (vt esse puram creaturam, esse assumptam ad vniōnem hypostaticam) non dicuntur de Filio Dei. Vide D. Tho.

Dices, D. Augustinus Tract. 47. in Ioan. dicit: Verbum est Christus, Anima est Christus, Caro est Christus: ergo &c. Respondeo, Est figurata locutio. Nihil enim vult aliud dicere, quam Carnem & Animam existere in eodem supposito, siue sint coniuncta siue separata. Simili modo impropria est locutio, cum Vita dicitur esse mortua in Hymno Ecclesiastico. Est enim dumtaxat vera, ratio- ne identitatis vitæ cum Verbo; non autè forma- liter: vnde non est passim vsurpanda.

I i Notandum

10
Lutherani
volunt
proprietates
diuina
naturæ cō-
municari
humani-
tati in ab-
stracto.

Brentius,
Smideli.
¶ 111.

Kemnitius
cap. 21.
c. 23.

Impugnā
117.

Notandum est; Hæreticos huius temporis, maxime Lutheranos docere proprietates diuinæ naturæ communicari humanitati Christi, etiam in abstracto sumptæ; ita vt humanitas Christi verè sit omnipotens, omni-sciens, vbique præfens &c. idem volunt eadem attributa diuinitatis prædicari de homine in concreto, cum reduplicatione humanæ naturæ; ita vt hæc sit vera: Christus, vt homo, est omnipotens, creator, immensus, vbique præfens &c. Sed dupliciter diuisi sunt: quidam enim ex illis, inter quos Brentius in Apologia pro confessione Wittenberg. in Tract. de Cœna Domini, & Iacobus Smidelinus in Thesibus impressis, Thesi 20. Tubingensi, volunt in tali communicatione idiomatum cōsistere vnionem hypostaticā; adeoque ipsam vnionem nihil aliud esse, quàm talem proprietatum diuinarum communicationem naturæ humanæ factam. Alij verò dicunt vnionem hypostaticā non consistere in communicatione, sed esse eius veluti causam; & hanc communicationem, veluti quamdā proprietatem, excommunicatione hypostaticā sequi. Ita docet Kemnitius lib. De duabus naturis Christi. Vtrum autem vicissim proprietates naturæ humanæ tribuantur diuinitati, non aperte explicant: videntur tamen negare.

Contra hunc monstrosū errorem, Dico Primò, Hæc communicatio idiomatū, quā proprietates diuinæ naturæ communicantur humanitati, est impossibilis; & aperte contra fidem: ac proinde vnio hypostatica non potest in eā consistere.

Probatur Primò, Nam, vel illa communicatio est omnium proprietatum diuinarum, quod ipsi fati insinuant: sed hoc est prorsus impossibile, nam sequeretur humanam naturam Christi, esse æternam, increatam, immensam, purum spiritum &c. hæ enim sunt proprietates diuinæ naturæ. Vel est tantum quarundam proprietatum communicatio: & tunc non erit vnio substantialis, sed accidentaria. Cùm enim quæuis proprietates diuinæ, intrinsecè & essentialiter includat ceteras omnes, fieri nequit, vt vna substantialiter communicetur sine alterâ; quamuis accidentaliter, scilicet per participationem possit hoc fieri: nam in suis participationibus diuiduntur.

Probatur Secundò, Quando humanitas Christi dicitur, v.g. omnipotens; vel intelligitur omnipotens per modum instrumenti, ex quadâ participatione omnipotentia; vel per modum causæ principalis, ratione omnipotentia; essentialis. Si priori modo intelligatur, incurritur error Nestorij, qui dicebat hanc vnionē consistere in energia & dignitate, id est, in eo quod humanitas esset instrumentū diuinitatis, & inde appellaretur diuino nomine. Si secundo modo intelligatur, confunduntur naturæ cum Eutyche: nam oportet vt humanitas sit conuersa in naturam omnipotentem; vel vt ipsa omnipotentia informet intrinsecè naturam humanam; alioquin erit denominatio extrinseca.

Probatur Tertio, Si vnio hypostatica consisteret in tali cōmunicatione idiomatum, non magis esset facta ad personam Filij, quàm ad personam Patris & Spiritus sancti: nam proprietates seu attributa sunt communia.

Probatur Quarto, Etiam si omnia attributa essentialia essent communicata humanæ naturæ, non tamen idem esset vna persona Filij Dei & homi-

nis: ergo &c. Antecedens patet, Quia Pater communicauit omnia attributa essentialia Filio, non tamen eadem est persona Patris & Filij. Quare talis communicatio idiomatum nihil iuuat vnionem hypostaticam. His adde; Concilia & Patres definiuisse vtramque naturam suas proprietates infusus referuasse; nec alteram alteri suas communicasse. Ita Synodus IV. act. 5. & Synod. VI. act. 4. in epist. Agathonis Papæ. Et act. 17. in decreto fidei, & alibi.

Dico Secundò, Ex vnionē hypostaticā non est consecuta talis idiomatum communicatio, vt per eam Caro Christi dicatur esse vbique.

Notandum est, Quosdam hæreticos, etsi dicant vnionem hypostaticam non consistere in illa proprietatum seu idiomatum cōmunicatione, tamen velle eam cōsequi ex vnionē hypostatica tamquā eius effectum: idque maxime affirmāt de vbiquitate, & etiā de omnipotentia, de ceteris nō item. Hanc autem vbiquitatem & omnipotentiam quidam ex illis dicunt statim consecutam; quidam in Resurrectione; quidam in Ascensione.

Sed nostra propositio patet partim ex dictis, quibus generatim ostensum est talem communicationem esse impossibilem; partim ex his. Primò, Ex omnibus mysterijs humanitatis Christi, quæ per hanc vbiquitatem euertuntur. Fides enim nostra docet Christum conceptum in vtero Virginis, & non extra; natum in Bethlehem, & non alibi; fugisse in Ægyptum, & aliquot annis abfuisse à Iudæa. Item in morte animam fuisse à corpore separatam, & ad inferos descendisse, non autem corpus: postea corpus animæ reunitum, egressum è sepulcro, translatum in cœlum, &c. Atqui hæc omnia falsa sunt, si Caro Christi est vbique: Sicut enim diuinitas in his omnibus mota non est, nec loco conclusa, ita nec caro fuisse.

Secundò Probatur, Ex Scripturis; Matthæi, Marci, Lucæ vltimo: Surrexit, non est hic. Ioan. 6. vers. 24. Cum videret turba, quod Iesvs non erat ibi. Ioan. 11. vers. 15. Gaudeo, inquit Dominus, quod non eram ibi. Act. 2. vers. 27. Non derelicta est Anima eius in inferno.

Ad hæc Respondent Hæretici, Hæc omnia intelligenda esse de presentia vel absentia carnis visibili: nam secundum hanc presentiam erat in vno loco, non in alio; mouebatur ex vno loco in alium: tamen iuxta presentiam carnis inuisibilem, erat vbique, sicut diuinitas: ut Ioan. 16. v. 28. Relinquo mundum, intelligendum est, secundum absentiam carnis visibilem; nam secundum inuisibilem, manebat in Eucharistia.

Sed hæc Responso nihil valet. Primò, Quia sequitur, vel quod hæc omnia tantummodo secundum externam speciem sint facta; quia Caro eius non verè transferebatur de loco in locum, sed ita videbatur exterius: vel certè quod Christi Caro & Anima habuerit duplex esse ab initio, vnū inuisibile, secundum quod sit vbique, ac proinde immobilis; alterū visibile, secundum quod sit certo loco circumscripta, possitq; de loco in locū moueri. Et quamuis per absolutam Dei potentiam non sit impossibile, vt Christi humanitas habeat tale esse inuisibile, per quod sit in toto mundo; tamen omnino impossibile est, vt sit vbique sicut Deus: id est, sit ita immensa, vt possit replere infinitos mundos; vt Lutherani volunt: talis enim immensitas

immensus nulli creaturae est communicabilis: imò re ipsa nulla creatura potest se per totum mundum diffundere; vt colligitur ex Patribus, Ambr. lib. de Spiritu S. cap. 7. Basil. lib. de Spiritu S. ad Amphilocho. cap. 22. Cyrill. lib. 7. de Trinitate. August. lib. 3. contra Maxim. cap. 21. Fulgent. lib. ad Donatum cap. 8. Vbi docent hi Patres Spiritum sanctum esse Deum, eò quòd sit vbique. Quod argumentum nullam vim haberet, si esse vbique, foret alicui creaturae communicatum. Secundò, Quia hæc expositio est contra vim verborum Scripturæ; alioquin enim possemus dicere Christum non esse in Eucharistia, quia non est ibi visibiliter. Neque est simile quod ipsi adferunt ex cap. 16. Ioan. v. 28. *Iterum relinquo mundum &c.* quia significat se ita relicturum mundum, sicut venerat in mundum, & hætenus in eo fuerat: ait enim, *Exiui à Patre, & veni in mundum; iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem;* vbi significat se non ita futurum in mundo sicut hætenus fuerat: quod falsum esset, si fuisset vbique; nam mansisset sicut ante fuerat. Adde, illū ita reliquisse mundū inferiorem, vt reuera non manserit ibi secundum corpus. Quòd autem per nouum mysterium ibidem constituatur, scilicet quando Sacerdos aliquis consecrat; hoc nihil officit proprietati illorum verborum.

Euerit
mysterium
Eucharistie.

12. Probatur Tertiò, Quia omnes Patres docent Christi humanitatem non esse vbique: quorū testimonia videre est apud Gregorium à Valentia, & Bellarminum de Christo lib. 3. cap. 9. 10. 11. 12. 13. 14.

Probatur Quartò, Quia hæc sententia euerit mysteriū Eucharistie. Si enim Christi humanitas vbique est substantialiter præsens; non magis erit præsens in Eucharistia, quàm in pane & vino mense vulgaris; nec aliter post consecrationem, quàm ante: nec magis incipit esse intra hominem post sumptionem, quàm ante.

Probatur Quintò & postremò, Ex vi unionis hypostaticæ nullo modo sequitur hæc omnipræsentia: quòd pater à simili, est enim oculus sit vnitus substantialiter toti animæ, non tamē ideo debet esse vbique est tota anima; alioquin oculus deberet esse etiā in pede; quia ibi est tota anima. Similiter multò minùs sequitur hæc vbiquitas ex Resurrectione; nam gloria Animæ vel corporis non euerit naturam, nec eam extra naturalem suam mensuram extendit.

13. Obiectio.
nos soluitur.

Sed contrà. Obijcitur Primò, Ad Ephesios 4. v. 9. vbi dicitur de Christo. *Qui ascendit super omnes Caelos, vt adimpleret omnia:* in quò locum etiam Oecumenius ait, *Quia repleuerat omnia suā diuinitate, ascendit vt omnia etiam repleret suā carne.* Respondeo, Non agitur ibi de repletionem corporali, quasi ascenderit vt inde corporaliter per totum vniuersum se diffunderet, alioquin non posset postea descendere. Sensus igitur est; *Ascendit, vt impleveret omnia,* nempe vaticinia quæ de ipso erant, iuxta phrasim Scripturæ. Sic Luc. 24. vers. 44. *Neesse est impleri omnia.* Ita Hieron. & Chrysost. in hunc locum Pauli. Vel, *Vt impleveret omnia,* scilicet, Ecclesiam Spiritu sancto & donis celestibus: ita Ambrosius epistola 16. & Hilarius in Psalm. 56. quod est valde consentaneum verbis Apostoli præcedentibus. Vel denique *vt adimpleret omnia* loca operibus admirandis, terram, mare, aërem, cælum.

Christus
implet
omnia;

Obijcitur Secundò, Christus est vbique: sed vbicumque est, ibi est homo: ergo vbique habet humanitatem. Respondeo, Christus est vbique per communicationem idiomatū ratione diuinitatis; sicut etiam est æternus: ad quod sufficit personam esse vbique secundum naturam diuinam. Quod autem subsumitur, falsum est, nisi intelligatur de Christo formaliter; id est: vbicumque Christus est, Christus ibi est homo. Est enim is qui est Christus, sit vbique; tamen non vbique habet rationem Christi; ac proinde non est necesse vt vbique habeat naturam humanam. Similiter falsum est, Christus seu Filius Dei vbique est homo: nam esse hominem, non conuenit ei vbique; sed solum certo loco. Sicut falsum est, Anima vbique est vita oculi.

Quomodo
sit vbique.

ARTICVLVS VI.

Vtrum hac sit vera: Deus factus est homo?

14. Respondetur; Hæc est vera, *Deus factus est homo.* Imò est fide tenenda: vt patet Ioan. 1. & ex omnibus Symbolis. Ratio est; Quia Deus antea extitit nõ homo, deinde extitit homo, idque per aliquam operationem effectum est: ergo Deus factus est homo. Neque hinc sequitur Deū mutari, vel esse mutatum; quia licet Deus sit subiectum istius propositionis, non tamen fuit subiectū illius mutationis, per quam factus est homo; sed ipsa humanitas subiectū fuit; vt patet ex dictis q. 2. a. 7. Adde; Hanc mutationem humanitatis, quæ Deus factus est homo, ne per communicationem quidē idiomatum Deo tribui possit. Ratio est; Quia hæc communicatio supponit vnionē naturæ humanæ cum persona diuina: at ista mutatio non supponit vnionem, sed est via ad illam: itaque per illam mutationem Deus non potest dici mutatus.

Petes, An propriè Deus dicatur factus homo? Respondeo, Omnino propriè dici; sicut propriè dicitur esse homo. Quia hac oratione nihil aliud significatur, quàm Deum acquisiuisse esse humanum, quod antea non habebat, idque per veram aliquam effectiōnem, siue per hanc inducta sit aliqua mutatio in Deo, siue non: hoc enim ex vi orationis non determinatur.

Deus dicitur
proprie factus
homo.

Dices, Si Deus factus est homo: ergo factus est hic homo; atqui hic homo est suppositum. Respondeo breuiter, Concedo factus est hic homo, ac proinde factus est suppositū naturæ humanæ, non tamen suppositum absolute; quia antea erat.

Deus factus est
suppositū
naturæ
humanae.

ARTICVLVS VII.

Vtrum hac sit vera: Homo factus est Deus?

15. Respondetur; Hæc propositio, *Homo factus est Deus,* propriè non est vera. Ratio est; Quia ex vi propositionis, subiectū accipitur pro subistente in natura humana: atqui hoc non est factū Deus; sed semper fuit Deus. Quare hæc; *Christus factus est Deus,* est omnino hæretica. Deinde; Quia participium *Factus,* cadit in attributum; cui nullo modo conuenit fieri.

Homo improprie dicitur factus Deus.

Si tamen hæc propositio non ita propriè accipiatur, vt sensus sit: *Factum est, vt homo sit Deus*, potest admitti. Et hoc sensu, sæpè sic loquuntur Patres; vt Damascenus lib. 3. c. 11. & Augustinus lib. 1. de Trinitate cap. 13. & Nazian. epi. 1. ad Cledonium.

Possent etiã dici, *Hominem* interdum accipi formaliter, non pro supposito, sed pro indiuiduo humano præcendente ab omni actuali subsistentiã; & ita accipi à Patribus: magis tamen propriè accipi materialiter; scilicet pro subsistente in natura humana.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum hac sit vera: Christus est Creatura?

16 **R**espondet D. Thomas, Non esse ita loquendum absque aliquã determinatione; ne occasio detur errorum.

SS. Patres vocant Christum creaturam.

Notandum tamè est, multos Patres vti hac locutione. D. Leo serm. 3. in Pentecost. Sophronius in epistola quæ habetur in VI. Synodo act. 11. Hieron. in c. 2. ad Ephes. explicã illud: *Ipsius enim factura sumus, creati in operibus bonis*: vbi ait, hanc locutionem minimè esse reformidandam, *Christus est Creatura*, id quæ probat duobus Scripture locis. Omitto alios Patres. Vnde Caietanus putat hanc propositionem *Christus est Creatura*, in rigore & proprietate esse veram: sicut & hanc, *Christus est passus & mortuus*.

Non potest tamen dici Creatura strictè.

Sed vtendum est distinctione, Si nomen Creaturæ accipiatur omnino strictè, vt solet à Scholasticis; sic absolutè est falsa. Vnde negatur à Magistro in 3. dist. 11. & ibid. à D. Thoma, Durando, Richardo, Paludano, Capreolo. Et ratio est, Quia *Creatura* communiter dicitur quod ex nihilo productum est: atqui Christus non est productus ex nihilo; cum eius persona non sit ex nihilo: ergo non est propriè creatura; productio enim Christi, non est productio ex nihilo; sed cõpositio ex persona increata & natura creata. Et confirmatur ex contrario; Quia Christus non potest annihilari: ergo nec creari.

3da laiã.

Si verò nomen creaturæ accipiatur paulò generalius, vt sæpè solet in Scripturis & Patribus; nempe pro omni eo, quod incipit esse, siue absolutè, siue secundum aliquam naturam creatam: sic Christus absolutè potest dici creatura. Nam sicut ab humanitate, dicitur homo; sic à natura creata, dicitur creatura. Et ita intelligendi sunt Patres. Neque solùm Christus, qui includit naturã humanã, sed etiã Filius Dei dici potest factus creatura.

ARTICVLVS IX.

Vtrum hac sit vera: Iste homo incepit esse?

17 **R**espondet D. Thomas negatiuè. Quia iste homo seu Christus designat suppositum propriè, quod est æternum: nam subiecta accipiuntur materialiter. Atqui *Verbum incipit*, includit antea non extitisse.

Scotus affirmat.

Notandum est, Scotum in 3. d. 11. q. 3. docere hanc propositionem *Christus incipit esse*, *Christus est factus*, esse veram in proprietate sermonis. Primò, Quia fieri hominem, est fieri simpliciter; nam est

fieri substantialiter. Deinde, Quia illud attributũ cadit super formale subiecti, quod est humanitas. Tertio, Quia hæc, *Christus est*, non fuit vera ab æterno: ergo Christus incipit esse.

Sed contraria est communior Theologorũ in 3. d. 11. vel 12. & D. Thomæ hic. Quaruis Durandus velit illam esse distinguendam. Ratio est, Quia illud dicitur simpliciter fieri, vel incipere esse, quod ita accipit esse, vt ante hoc momentum absolutè non fuerit; nã, fieri vel incipere, includunt hanc negationẽ, hoc antea absolutè non erat. Itaque cum Christus antea absolutè fuerit; est enim *Christus æternus*, ad Hebr. vlt. & Apoc. 1. non rectè dicitur quod incipiat esse, vel quod fiat, aut sit factus. Confirmatur, Quia alioquin hæc esset vera: *Filius Dei est factus, vel incepit esse*: quidquid enim dicitur de Christo, vel hoc homine, dicitur etiam de Filio Dei.

Refellit.

Ad Primum Argumentũ Scoti, Respondetur, Diluatur. Etsi esse hominem, sit esse simpliciter, si per se cõsideretur; tamè respectu Christi, est esse tantum secundum quid: nam ipse antea simpliciter erat. Ad Secundum; Potius in talibus propositionibus subiectum supponit pro materiali, ita vt formale prædicati cadat in materiale subiecti: vt patet in hac; *Christus est æternus*. Possent tamen illa locutio admitti si Christus formaliter accipiatur: verum hæc acceptio est impropria. Ad Tertium, Hęc est vera: *Christus fuit ab æterno*, non tamen idèò verum ab æterno debet esse, *Christus est*. Sicut patet in simili: *Quidam homo fuit ab æterno*, non tamen idèò verum est primo die creationis mundi, *quidam homo est*. Satis enim est, vt hoc suppositum quod est Christus, sit ab æterno. Ratio est, Quia cum dico, *Christus est*; Christus accipitur formaliter pro cõposito: nam verbum, est, secundum adiacens, facit subiectũ accipi formaliter. Cum autem additur, *ab æterno*, accipitur materialiter pro supposito: quasi dicatur; is qui est Christus, est ab æterno.

Diluatur argumentum Scoti.

ARTICVLVS X.

Vtrum hac sit vera: Christus vt homo, est Creatura?

18 **R**espondetur, Propriè esse veram. Nam reduplicatio propriè reduplicat formam potius, quàm suppositum. Vnde sensus est: Christus secundum naturã humanam est creatura; nõ autem, Christus vt suppositum naturæ humanæ, est creatura: hoc enim falsum est. Reduplicatio enim designat & specificat id, secundum quod, & in quo attributum conuenit subiecto.

18 Reduplicatio quid reduplicet.

ARTICVLVS XI.

Vtrum hac sit vera: Christus vt homo est Deus?

19 **R**espondet D. Thomas cù distinctione. Aduerte tamen, hanc propositionem: *Christus secundum quod homo, est Deus*; esse propriè falsam. Nam homo, in reduplicacione propriè accipitur pro natura, non pro supposito; & significat Christum ratione naturæ humanæ esse Deum: quod omnino falsum est.

19

Pro huiusmodi locutionibus seu propositionibus Notanda est hæc Regula: *Ea quæ sunt propria Dei, non possunt tribui homini, vel Christo cum reduplica-*

Regula.

reduplicacione humanitatis. Similiter ea qua sunt propria hominis, non possunt dici de Christo, vel Deo, vel de hoc homine, cum reduplicacione diuinitatis. Vnde hæc propositiones proprie sunt falsæ: Christus vt homo, est Deus; est Omnipotens, est Filius Dei. Item: Christus vt Deus, est homo; est mortuus, est crucifixus. Ratio est; Quia talis reduplicatio, vt homo, vt Deus, vel reddit causam, vel designat naturam, per quam, aut in qua conueniat Christo tale attributum: vnde reddit sensum proprie falsum. In sensu tamen improprio possunt admitti: nempe si reduplicatio solum designet suppositum; vt sensus sit; Christus, qui est homo, est Deus; est Omnipotens. Sed aduerte, tunc reduplicacionem esse superfluum, & locutionem impropriam & exoticam.

Quod autem D. Thomas in Respon. ad 3. ait: hanc propositionem: *Christus vt hic homo, est Deus*, magis esse veram, quam istam: *Christus vt homo, est Deus*; eod quod illud *hic*, designet suppositum; verum quidem est; tamen absolute est etiam impropria locutio; vt docet Durandus, & rectè, dist. 10. quæst. 1. Nam illud *hic*, significat potius indiuiduationem naturæ, quam suppositum. Vnde sen-

sus est proprie: Christus ab hac humanitate habet quod sit Deus. Quare non est ita loquendum.

ARTICVLVS XII.

Vtrum hac sit vera: Christus secundum quod homo, est hypostasis?

Respondet D. Thomas cum distinctione. Notandum breuiter, hanc: *Christus vt homo, est hypostasis vel persona*; ambiguam esse. Si enim, vt, accipiatur reduplicatiue, est falsa: significat enim Christum habere personalitatem à naturâ humanâ. Si autem specificatiue; id est, si solum designet naturam, in qua habet nouam rationem personæ, est vera. Nam sensus est; Christum vt hominem, esse quid subsistens. Magis tamen propria est hæc; *Christus vt homo, est persona humana*: nam etsi humana natura non sit ratio cur Christus sit persona absolute; est tamen ratio cur sit talis persona; nempe humana.

20

Christus vt homo est persona humana.

Christus vt hic homo.

QVÆSTIO XVII.

De pertinentibus ad Vnitatem Christi, quantum ad esse.

In Duos Articulos diuisa.

ARTICVLVS I.

Vtrum Christus sit Vnum, an Duo?

Respondetur; *Christus est Vnus & Vnum*. Et quidem quod Christus sit Vnus, est fide tenendum. Patet ex Symbolo Nicæno & Athanasij; & ex dictis supra quæst. 2. art. 2. Ratio est; Quia, Vnus, quando solitariè ponitur, indicat vnitatem personæ; vt patet ex communi modo loquendi. Hinc Pater, Filius, & Spiritus sanctus, etsi sint Vnum, non tamen Vnus: quia non sunt vna Persona.

Quod autem Christus etiam sit Vnum neutre, non duo: Probatur, Quia est vnum ens sine imperfectione compositum. Item, est vnum suppositum in duabus naturis subsistens: atqui Vnum solitariè sumptum, nihil aliud significat quam vnum ens, & vnum suppositum. Secundò, Quia Christus non est plura: ergo absolute est vnum. Antecedens patet; Quia nec est plures naturæ, nec plura supposita. Non plures naturæ; nam etsi diuinitas dicatur de illo; non tamen humanitas. Et ratio est; Quia vt aliquid dicatur simpliciter vnum, satis est vt sit vnum suppositum. Patet ex supra dictis. Dices; Christus est aliud per diuinitatem, aliud per humanitatem: ergo est duo. Antecedens patet ex multis Patribus, qui ita loquuntur. Vide D. Augustinum in Enchiridio cap. 36. & lib. contra Felicianum cap. 11. Respondeo; D. Thomas hic negat Antecedens, Quia,

inquit; Aliud significat diuersitatem naturæ & suppositi. Quod verum est, si nomen Aliud sumatur strictè. At si largius sumatur, potest admitti, nec omnino improprie. Et sic intellige quod docuit D. Thomas supra quæst. 2. art. 3. ad 1. cum ait: Quod Christus dicatur aliud & aliud, non importat diuersitatem suppositi, sed diuersitatem naturarum. Et ita sæpè loquuntur Patres. Et simili modo concedi posset Christum esse duo: nam sensus est, subsistere in duabus naturis: magis tamen proprie hæc locutiones negantur. Quod autem D. Thomas ait, diuersitatem accidentalem facere Alterum, sumptū est ex Porphyrio & Aristotele male verso; nam pro ἀλλοίον, id est, diuersum seu varium verum est Alterum. Absolute enim est falsum: non enim lac est alterum per dulcedinem, alterum per albedinem.

ARTICVLVS II.

Vtrum in Christo sit tantum vnum esse?

Respondet D. Thomas, in Christo est tantum vnum esse; nempe completum. Ratio est; quia natura humana non vnitur ei accidentariè, sed substantialiter & hypostaticè; ac proinde non facit in ipso diuersum esse personale, seu completum: sed solum facit vt adueniat noua habitudo esse personalis præexistentis ad naturam humanam. Cætera vide apud D. Thomam.

Vnus.

Vnum.

Duo improprie.